

A?erme Ya?ant? Ölçe?i (AYÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *A?erme Ya?ant? Ölçe?i (AYÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=17016>

Özet

A?erme Ya?ant? Ölçe?i (AYÖ), uluslararası alanda kullan?lan bir psikolojik arac?n Türkçe'ye uyarlama çal??mas?d?r. Bu ölçek, bireylerin belirli maddelere veya aktivitelere yönelik ya?ad?klar? yo?un arzu ve istek durumlar?n?, yani **a?erme** deneyimlerini ölçmek amacıyla geli?tirilmi?tir. Ölçe?in Türkçe formunun psikometrik özelliklerinin belirlenmesi, özellikle geçerlik ve güvenirlik çal??malar?n?n yapılması, 2018 y?l?nda Sema KILIÇ taraf?ndan hazırlanan bir uzmanlık tezi kapsamında gerçekleştirilmi?tir.

Bu uyarlama, ölçe?in Türk popülasyonunda klinik ve ara?tırma amaçlı kullan?m?na olanak tan?makta olup, a?erme fenomeninin psikolojik ve tıbbi ara?tırmalarda standart bir araçla değerlendirilmesine zemin hazırlamaktadır. Ölçe?in orijinal yap?s?n?n kültürel bağlamda korunup korunmadığı, faktör analizleri ile detaylıca incelenmiştir.

Anahtar Kelimeler

A?erme, Craving, A?erme Ya?ant? Ölçe?i, AYÖ, Psikometrik Özellikler, Uyarlama, Bağımlılık, Geçerlik, Güvenirlik.

Yazarlar

Sema KILIÇ

Amaç

A?erme Ya?ant? Ölçe?i'nin temel amacı, bireylerin belirli bir maddeye (genellikle yiyecek, alkol veya di?er bağımlılık yapıcı maddeler) karşı duydukları yo?un ve kontrol edilmesi zor olan arzu düzeyini nicel olarak ölçmektir. Bu araç, a?ermenin şiddetini ve sıklığını standardize edilmiş bir biçimde değerlendirerek, bağımlılık tedavisi süreçlerinin planlanmasında ve izlenmesinde önemli bir veri kaynağı sağlar.

Ölçe?in Türkçe uyarlamasının spesifik hedefi, orijinal ölçe?in **psikometrik yap?s?n?** Türk kültürü ve dili bağlamında doğrulamaktır. Bu çalışma, Türkiye'deki araştırmacılar ve klinisyenler için a?erme deneyimini güvenilir ve kültürel açıdan geçerli bir şekilde ölçebilecek bir araç sunmayı amaçlamıştır. Uyarlama çalışması, Dokuz Eylül Üniversitesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı'nda uzmanlık tezi olarak yürütülmüştür.

Yapı

AYÖ, klinik psikolojide ve bağımlılık araştırmalarında merkezi bir rol oynayan **a?erme** (craving) yap?s?n? ölçmektedir. A?erme, sadece basit bir istekten öte, genellikle kaçınma çabalarına

ra?men tekrarlayan ve yo?unla?an, bili?sel, duygusal ve fizyolojik bile?enleri olan karma??k bir deneyimdir. A?erme, ba??mlil???n nüksetmesinde (relapse) kritik bir faktör olarak kabul edilir.

Ölçek, a?erme deneyiminin farklı boyutları (örneğin, yo?unluk, kontrol kaybı hissi, maddeyi dü?ünme şekli ve olumsuz duygusal durumlarla başa çıkma arayışı) ele alarak bu karma??k yapıyı kapsamlı bir şekilde de?erlendirmeyi hedefler. Bu sayede, a?erme deneyiminin sadece tek bir şiddet puanı yerine, farklı bile?enleri açısından anlaşılmasına olanak tanır.

Geçerlik

A?erme Ya?ant? Ölçe?i (AYÖ) Türkçe formunun geçerlik çalışmaları, Kılıç (2018) tarafından hazırlanan uzmanlık tezinde yer almaktadır. Geçerlik, ölçeğin gerçekten ölçmeyi amaçladığı psikolojik yapıyı ne kadar doğru ölçtü?ünü gösteren en önemli psikometrik özelliktir. Uyarılma çalışmalarında genellikle yapı geçerliği, faktör analizleri aracılığıyla incelenir.

Kaynak içerikte spesifik geçerlik katsayıları (korelasyonlar, faktör yükleri veya kriter bağımlı geçerlik değerleri) belirtilmemiş olsa da, Türkçe formun bilimsel kullanıma sunulabilmesi için yeterli düzeyde geçerlik kanıtı sunulmuş olması gerekmektedir. İlgili detaylara ve geçerlik analiz sonuçlarına ulaşmak için orijinal tezin incelenmesi zorunludur.

Güvenirlik

Ölçeğin güvenirlik çalışmaları da Kılıç'ın (2018) tezinde detaylıca sunulmuştur. Güvenirlik, ölçeğin zamana karşı tutarlı sonuçlar verme derecesini ve ölçümdeki hata payının dü?üklüğünü ifade eder. Bu, ölçeğin ölçtü?ü yapıyı ne kadar hatasız ölçebildiğinin göstergesidir.

Uyarılma sürecinde, ölçeğin iç tutarlılığı genellikle **Cronbach Alfa katsayısı** ile de?erlendirilmiştir. Yüksek Cronbach Alfa değerleri, ölçekteki maddelerin aynı yapıyı ölçme konusunda birbiriyle uyumlu olduğunu gösterir. Ayrıca, güvenirlik analizleri kapsamında test-tekrar test yöntemleri veya yarım lama güvenilirliği gibi ek yöntemler de kullanılabilir. Spesifik güvenilirlik katsayıları için referans teze başvurulmalıdır.

Faktör Analizi

A?erme Ya?ant? Ölçe?i'nin Türkçe formunun yapısal geçerliğini test etmek amacıyla faktör analizleri uygulanmıştır. Bu analizler, orijinal ölçeğin sahip oldu?u çok boyutlu yapıların Türk kültüründeki örneklemde de aynı şekilde ortaya çıkıp çıkmadığını kontrol etmek için hayati öneme sahiptir. Uyarılma çalışmalarında hem Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA) hem de Doğrulayıcı Faktör Analizi (DFA) kullanılabilir.

Faktör analizi sonuçları, ölçeğin ölçtü?ü a?erme yapısının kaç alt boyuttan oluştuğunu ve her bir

maddenin hangi alt boyuta güçlü bir ?ekilde yüklendi?ini göstermektedir. Bu analizler, ölçe?in teorik yap?yla ne kadar uyumlu oldu?unu belirleyerek, klinik uygulamalarda alt boyutlar?n ayr? ayr? de?erlendirilip de?erlendirilemeyece?ine dair bilgi sa?lar. Detayl? faktör yükleri ve model uyum indeksleri K?I?ç (2018) tezinde mevcuttur.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptation)

Format: Orijinal ölçe?in yap?s?na ba?l? olarak, genellikle 5'li veya 7'li Likert tipi derecelendirme ölçe?i kullan?ld??? varsay?lmaktad?r. Derecelendirme sistemi kaynakta aç?kça belirtilmemi?tir.

Language Available: Türkçe (Turkish)

Population Group: Yeti?kin Popölasyon (Klinik veya genel popölasyon örneklemini üzerinde test edilmi?tir.)

Age Group: Yeti?kinler (18 ya? ve üstü)

Population Details: Ölçe?in Aile Hekimli?i Anabilim Dal?'nda uzmanl?k tezi olarak çal???lmas? nedeniyle, örneklemin birinci basamak sa?l?k hizmeti alan bireylerden veya ilgili risk gruplar?ndan seçilmi? olmas? muhtemeldir.

Test Methodology: Kendi kendine raporlama (Self-report) ölçe?i.

Anahtar Kelimeler

Sema K?I?ç, Dokuz Eylül Üniversitesi, Uzmanl?k Tezi, Uyarlama Çal???mas?, Psikolojik De?erlendirme, Ba???ml?l?k Riski.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Bilinmiyor

Affiliation Email addresses: Bilinmiyor

Correspondence Address: Dokuz Eylül Üniversitesi, Aile Hekimli?i Anabilim Dal?, ?zmir (2018 çal???mas? tarihi itibar?yla).

?zinler, Ücret ve Test Y?l?

Test Y?l?: Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çal???mas? 2018 y?l?nda tamamlanm???t?r.

?zinler ve Ücret: Ölçe?in akademik veya klinik amaçlı? kullan?m? için orijinal ölçek geli?tiricilerinden izin al?nmas? gerekmektedir. Uzmanlık tezinin yay?mlanm?? olmas? nedeniyle, akademik eri?im genellikle mevcuttur. Ticari kullan?m için ek izinler gerekebilir.

Kaynaklar

K?l?ç, S. (2018). *A?erme Ya?ant? Ölçe?i (AYÖ) Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çal??ması* (Yay?mlanm?? Uzmanlık Tezi). Dokuz Eylül Üniversitesi, Aile Hekimliği Anabilim Dalı, İzmir.

Bu çal??manın orijinal PDF belgesi buradan indirilebilir: [aserme-yasanti-olcegi-ayo-turkce-formunun-gecerlik-ve-guvenirlik-calismasi-toad.pdf](https://www.arabpsychology.com/wp-content/uploads/2018/07/aserme-yasanti-olcegi-ayo-turkce-formunun-gecerlik-ve-guvenirlik-calismasi-toad.pdf)

A?erme Ya?ant? Ölçe?i (AYÖ) Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Kaynak içerikte A?erme Ya?ant? Ölçe?i (AYÖ) maddeleri yer almamaktadır. Ölçek maddelerine ulaşmak için ilgili uzmanlık tezinin (K?l?ç, 2018) incelenmesi gerekmektedir.